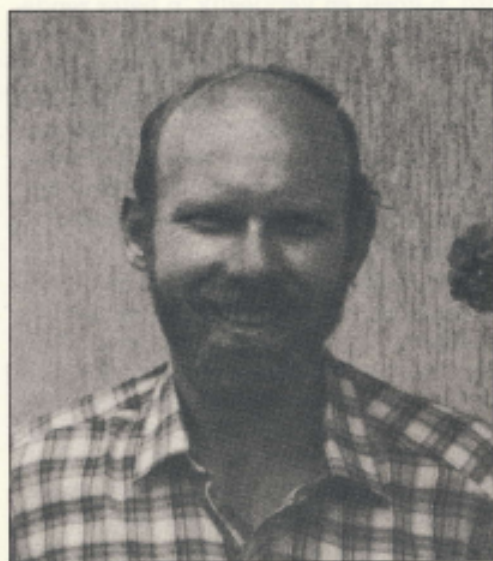

Op soek na 'n individu

Deel 1

— C W M J de Muelenaere

C W M J de Muelenaere
MB ChB, MPrax Med (UP), LFAP (SA)
Nedpark 902
Sunnyside 0002

Curriculum vitae

Chris de Muelenaere is in België gebore, en het as kind saam met sy ouers na Suid-Afrika gekom. Hy matrikuleer aan die Afrikaanse Hoërseunskool in Pretoria, en behaal die grade MB ChB (UP) in 1968 en M Prax Med (UP) in 1975, en die LFAP (SA) in 1976. Die de Muelenaere-familie het 'n sterk geneeskundige tradisie. Chris praktiseer sedert 1970 as privaat huisarts in Pretoria, en stel veral in die eties-morele aspekte van die beoefening van geneeskunde belang, en in sake rakende die eerbied vir die lewe. Sy vrou Diedre het in die geesteswetenskappe studeer en is 'n hoërskool-onderwyseres.

KEYWORDS: Economic value of life; Ethics, medical; Euthanasia; Individuality; Philosophy

Summary

Man is being valued in economic terms, being compared to machines and computers (often unfavourably). Man is losing his individuality. Instead of it being sufficient for him to just be, he has to be something, with varied negative effects on his spiritual, mental, physical and social well-being. The medical profession has to guard against the reduction of their patients to economic units.

Die hoogs eksentrieke Diogenes het in klassieke Athene in 'n leë watertenk gewoon, en helder oordag met 'n aangesteekte lamp in die strate van Athene rondgeloop, en gesoek na 'n man.

Die mens as masjien

Die mens is maar net 'n masjien. Dit is die uitgesproke opinie van sommige mense, en die ongesproke houding van veel meer, ook van mense wat nie veel oor die aard van menswees spekuleer of filosofer nie. Julien de la Mettrie het selfs in 1747 'n boek geskryf waarin hy pertinent sê dat die mens se liggaam soos 'n uurwerk funksioneer.¹ Die titel "L'Homme - Machine", d.w.s. "Die Mens - Masjien" is ondubbelsinnig. Hy was egter nie die eerste nie. Borelli het in 1679 gesê dat die mens 'n masjien is met in- en uitwendige bewegings.²

Deur die eeue was die afwesigheid van 'n hartklop die bewys van sterfte. Die hart was die setel van lewe. Dit was ook as die setel van emosies beskou (soos wat elke jong verliefde kan getuig as sy/haar hart bokspring!). Harvey het in 1628 geskryf dat die hart hoorbaar klop, en so bevestig dat die hart tot 'n pomp gereduseer is, 'n masjien.³ Moderne hart-chirurgie, en by uitstek hartoorplantings (nog meer as nier- en korneaoorplantings) is 'n weerpieëling van die siening dat die mens 'n masjien is wat nagesien kan word. Die mistieke konsep dat die hart die setel van emosies, of die setel van die siel, of selfs die setel van die lewe is, is die nek ingeslaan. Slegs in die volksmond word daar nog van uitdrukkings soos "waar die hart van vol is, loop die mond van oor" gebruik gemaak. Nou word kunsharte oorgeplant, soos ook kunstgewrigte en kunsthande.

S Afr Fam Pract 1987; 8: 178-82

Die mens as fisiologies-dinamiese wese word ontleed in al sy aparte, en al hoe kleiner funksies, en in oplossing-soekende probleemstellings opgesplits. Sanctorius het begin om mense te kwantifiseer, toe hy in 1614 homself⁴ in 'n groot weegskaal gemaklik gemaak het en homself gedurig geweeg het. Elke handleiding vir geneeshere het nou tabelle van alle moontlike normale waardes in die liggaam.

*Baie mediese navorsing word
gedoen met 'n ekonomiese doel ...
om die hoogste doeltreffendheid en
werkslewering by mense te bepaal*

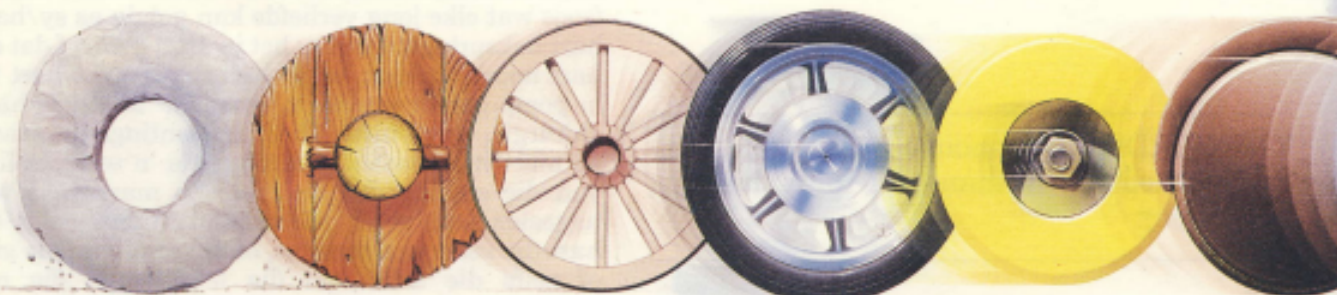
Tans word op fisiologiese grondslag navorsing gedoen oor akklimatisering, die gevolge van blootstelling aan hoë drukke, uiterste versnellings en gewigloosheid ens. Die navorsing is oënskynlik suiwer op weetgierige grondslag alleen gevestig. Nogtans word dit met 'n sosio-ekonomiese doel

uitgevoer.⁵ Dis belangrik om die hoogste doeltreffendheid en optimale werkslewering uit ekonomiese eenhede (dws mense) te kry. Opleiding word al hoe ingewikkelder en kos al hoe meer, en soos met enige belegging word 'n goeie en verkieslik 'n beter rendement verlang. Die doelwit is koste-doeltreffendheid.

As masjienerie onklaar raak, word dit herstel, of indien goedkoper, word dit vervang. As beter, dws meer koste-doeltreffende toerusting, beskikbaar word, word dit ingespan en van die oue ontslae geraak. 'n Teler slag of verhandel die minderwaardige diere in sy kudde en selekteer die meerderwaardige, waardevoller diere.

Die hedendaagse tendens is om die mens tot 'n masjen en 'n ekonomiese eenheid of 'n statistiese nommer te reduseer. Op dié wyse kom ons af op berigte in koerante wat wetenskaplike artikels en sensusstatistieke weergee deur te sê dat (as hipotetiese voorbeeld) die gemiddelde blanke Suid-Afrikaanse man 1,72 meter lank is, 2½ kinders het, R13000 per jaar verdien, 'n woning met markwaarde van R70000 bewoon, 8 uur per dag by die werk is maar slegs 5¼ uur se werk lewer, 7½ sigarette op 'n dag rook, en reggesind stem. Alles

WITHOUT MOVEMENT, THERE IS

Solphyllax aids in expelling thick bronchial mucus, providing prompt relief of coughs associated with respiratory infections, asthma and influenza.

word tot statistiek gereduseer, en dit beïnvloed regeringsbeleid, owerheidsbeplanning, bemarkingstrategie, loonskale, aard van vermaaklikheidsprogramme op die radio en televisie ens.

Die mens as masjienkonsep het wydkringende implikasies gehad, en dit kring al wyer uit, dwarsdeur ons hele samelewing en al ons gemeenskapsinstellings. Die gevolg is dat die mens gedepersonaliseer word: hy verloor sy identiteit, sy individualiteit, hy word 'n ekonomiese produksie-eenheid of 'n statistiek. Sy menslikheid met al sy grille en streke en eksentrisiteite word hom ontsê, en konforming word van almal geëis.

In ons huidige kapitalistiese maatskaplike bestel, met die klem op polities-ekonomiese waardesisteme, gaan die individuele mens verlore. As hy nie iets kan lewer nie, of as hy van geen nut is nie, intendeel waar hy waardeloos of selfs skadelik is (dat hy meer gaan kos as wat hy kan lewer) word hy uitgeskop. Die mens as ekonomiese eenheid word dan gesien soos wat 'n nyweraar sy toerusting sien, of 'n boer sy kuddes beoordeel. Berigte oor hoeveel dit kos om 'n kind groot te maak⁶ weer-spieël en versterk terselfdertyd die konsep van 'n

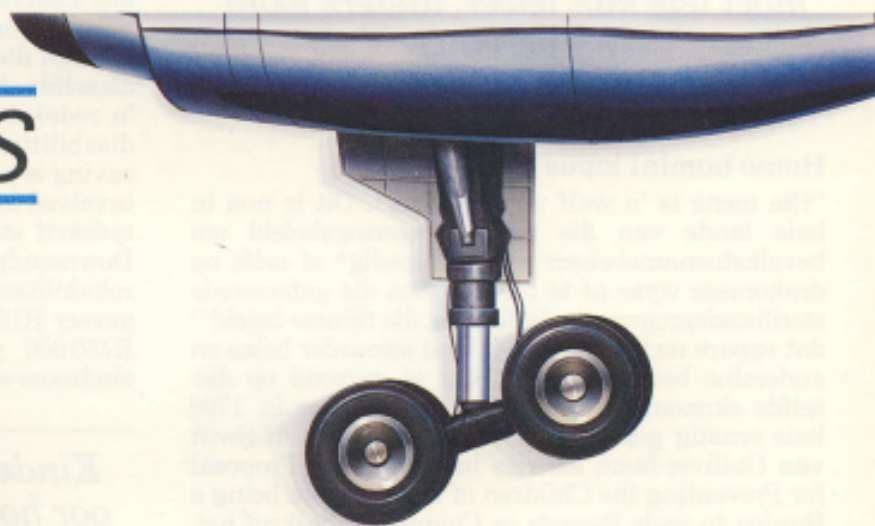
mens, en selfs 'n kind as 'n ekonomiese eenheid.

In dieselfde denktrant vind ons dan dat die mense sê dat hulle nie nog 'n kind kan bekostig nie, of dat 'n kind ongeleë sal wees en dus onwenslik sal wees. In dieselfde trant vind ons mense, soos die Engelse Mev Cotton (Januarie 1985) wat die baring van kinders vir ander mense as net 'n ander tipe dagtaak beskou - surrogaatmoederskap nie uit liefde nie, maar met winsoogmerk.

In ons huidige kapitalistiese maatskaplike bestel met die sterk polities-ekonomiese waardesisteme, gaan die individuele mens verlore

Dit is egter nie slegs die kapitalistiese stelsel wat die mens so reduseer nie. Karl Marx⁷ was in 'n sekere sin een van die eerste kampvegters vir menseregte. Hy was gekant teen uitbuiting van die

NO PROGRESS

SOLPHYLLEX[®]

PROMPT RELIEF BRONCHODILATOR/EXPECTORANT

PUTS UNWANTED MUCUS TO FLIGHT

A division of Adcock-Ingram Laboratories Ltd.
50 Commando Road, Industria, 2042.
(011) 673-4000. (Reg. No. 01/04852/06).

gewone werker (destyds ongeskoold) in 'n ongebreidelde kapitalistiese sisteem. Ongelukkig het ook hy die mens tot 'n produksie-eenheid gereduseer. Die arbeider kan slegs in terme van sy produksie 'n waardigheid vind. Op materialistiese lees geskoei, kan sy mens nooit meer as 'n lid van 'n bepaalde sosiale klas wees nie, was die mens as individu slegs 'n eenheid waaruit die samelewing opgebou was, en noodgedwonge in stryd met ander sosiale klasse, (die proletariaat teen die bourgeoisie). Om dié rede is dit vir die marxistiese, en nog meer vir die kommunistiese stelsel, maklik om die enkeling vir die groep op te offer.

Waardetoekenning

Spengler⁸ het die mensdom in twee groepe verdeel, nl. die roofdieragtige heerssugtige mens, die leier en veroweraar, teenoor die kudde-agtige, vluggende, vreesbevange mens, die volgeling of prooi van die heerser. Dieselfde verskynsel doen hom voor in sowel die kapitalistiese as kommunistiese stelsels. Die medemens word regtens die prooi van die sterkere.

Die mens as ekonomiese eenheid moet iets kan lewer, anders word hy vervang

Homo homini lupus

"Die mens is 'n wolf vir die mens". Dit is nou in baie lande van die wêreld regeringsbeleid om bevolkstoe namebeheer aan te moedig⁹ of selfs op drakoniese wyse af te dwing (soos die geforseerde sterilisasieprogram in Indië,¹⁰ en die Sjinese beleid¹¹ dat egpare met meer as een kind swaarder belas en andersins benadeel word). Dit is gegrond op dieselfde ekonomiese beginsels wat Malthus in 1798 baie ernstig gepropageer het¹² en Jonathan Swift van Gulliver-faam satiries in "A Modest Proposal for Preventing the Children of Ireland from being a Burden to their Parents or Country"¹³ beskryf het. (Swift het die opeet van oortollige kinders voorgestel). Dit gaan om statistiek, om getalle, en nie om individue nie.

Dit is dieselfde denke wat daartoe lei dat gesê word dit is verkeerd om voedsel na die hongergeteisterde Sahellande of Etiopië te stuur.¹⁴ Die argument lui dat daar te veel mense vir die land is. As daar van hulle sterf, sal dit die bevolking uitdun sodat die oorlewendes dan later vir hulleself beter sal kan sorg.

Dieselfde denke in terme van ekonomiese voordeel lê ten grondslag van die Duitse eutanasiëprogram tydens Wêreldoorlog II, maar die aanvoerwerk het al voor Hitler se bewindsoorname in 1933 begin met die juris Binding en die psigiater Hoche se boek¹⁵

van 1920 waarin eutanasië ("bystand by selfmoord") aangemoedig was. In skole moes kinders rekenkundige sommetjies doen waarin gevra is hoeveel gespaar kan word as "nuttelose eters" doodgemaak word.¹⁶ Die eutanasiëprogram "involved the systematic and secret execution of the aged, insane, incurably ill, or deformed children, and other persons, by gas, lethal injections, and diverse

Die arbeider kry slegs 'n waardigheid in terme van sy produksie

other means in nursing homes, hospitals and asylums. Such persons were regarded as "useless eaters" and a burden to the German war machine".¹⁷ Daar was honderdeduisende slagoffers, sowel Duitsers as burgers van besette lande. Die eutanasiëprogram was benewens die sistematiese volksmoord gerig op Jode, Sigeuners en ander nie-Ariërs.

Die amptelike kwartaalblad van die Suid-Afrikaanse Departement van Mannekrag, (tsv. die beleidsverklaring "Die Departement stem nie noodwendig saam met die menings van bydraers wat nie aan die personeel verbonde is nie"), onderskryf dieselfde ekonomiese beginsels. Postumus¹⁸ skryf in 'n redaksionele artikel "The prevention of genetic disabilities is a practical reality, and a substantial saving is possible when considering the expenditure involved in providing for the disabled". In dieselfde tydskrif stel Op't Hof¹⁹ dit direk dat 'n kind met Downsindroom wat dertig jaar lank in 'n sorg- en rehabilitasiesentrum versorg word, die staat ongeveer R150 000 kos. By implikasie spaar die staat R150 000 gemiddeld vir elke kind met Downsindroom wat voor geboorte gediagnoseer en geabor-

Kinders moes sommetjies maak oor hoeveel gespaar kan word as 'nuttelose eters' doodgemaak word

teer word. Net so kos 'n pasiënt wat Huntingtonchorea ontwikkel, die staat minstens R23 000 slegs aan direkte koste alleen (uitgesluit indirekte koste).

Deur middel van genetiese seleksie dws. eugenetika, ('n eufemisme wat eintlik beteken dat individue met swak of nadelige genetiese eienskappe elimineer word) van die geslag wat gebore moet word, word selektiewe teelt van die boerdery tot die mensdom oorgedra.

Daar is egter ook ander pogings om die menseras te verbeter. Die praktiese toepassing van die bio-

meganika fassineer die fantasie-wêreld van sowel oud as jonk, soos getuig deur die beeldradio-verhaal van Steve Austin, die bioniese man met infrarooi telensoog en elektroniese kunsledemate wat soveel meer as die gewone mens presteer.

Daar is ook pogings om die mens totaal deur 'n masjien te vervang, en dit veral waar take verrig moet word. Dis nogal insiggewend dat die term robot afkomstig is van 'n toneelstuk deur die Tsjeg, Karel Capek. In sy 1921 stuk RUR-“Rossum se universele Robots” is die robotte outomate (wat terloops teen die mense in opstand kom). Robot is die Tsjeggiese woord vir arbeider.²⁰

Deel II volg

Verwysings

1. De la Mettrie, Julien. Great Ideas Today 1982, Britannica Encyclopedia Great Books: 405, 407
2. Van den Berg J.H. (1961) Het Menselyk Lichaam. Deel II Het Verlaten Lichaam. GF Callenbach, Nykerk: 240
3. idem bl 34-7
4. idem bl 237
5. Kok R, Lewis MJ, Meese GB en Wyon DP. Effects of moderate cold and heat stress on factory workers in Southern Africa. 3. Skill and performance in the heat. SA J Science, 1982; 78: 306
6. The Pretoria News 12 Januarie 1985
7. Bakker R. Wýsgerige Antropologie in de Twintigste Eeuw. Van Gorcum, Assen. 1981: 57-9
8. Spengler, Oswald. De Mens en de Techniek (vertaal RF Proost) A W Smýthoff's Uitgeverij, Leiden, 1931
9. World Books. World Book Encyclopedia and Childcraft International Inc., Chicago, 1981; 2 B: 298-9
10. Soos aangehaal in Duncan AS, Dunstan GR en Welbourn RB. Dictionary of Medical Ethics. Dartan, Longman & Todd. 1977; 311
11. World Books 1984. 3 year Book, 1984: 247
12. Malthus, Thomas Robert. The Principle of Population (uit Population: The First Essay) Gateway to the Great Books (vol 7 Man and Society). Encyclopedia Britannica, Chicago. 1963: 502
13. Swift, Jonathan. A Modest Proposal for Preventing the Children of Ireland from Being a Burden to their Parents or Country. Gateway to the Great Books (vol 7 Man and Society). Encyclopedia Britannica Inc, Chicago. 1963: 42
14. Persoonlike mededeling
15. Binding, Karl (van Leipzig) en Hoche, Alfred (van Freiburg) se boek is in 1920 deur Felix Meiner van Leipzig uitgegee. In 1975 deur Sassone, Robert L uitgegee as The Release of the Destruction of Life Devoid of Value met kommentaar. Santa Ana, Calif
16. idem bl 78
17. idem bl 101
18. Postumus DJ. New Horizons in the prevention of genetic disorders. (redaksionele artikel). Rehabilitasie in Suid-Afrika, Departement van Mannekrag. Desember 1984; 28: 4, 81
19. Op't Hof J. Economic Aspects and Prevention of Genetic Disorders. Rehabilitasie in Suid-Afrika, Departement van Mannekrag. Desember 1984; 28: 4, 82-5
20. Albus, James Sacra. Brains, Behaviour and Robotics. Byte Books (McGraw Hill), Peterborough NH. 1981: 232

Reg. No.'s: Rocephin 250mg: R20.1.146; Rocephin 500mg: R20.1.145; Rocephin 1g: R20.1.148; Rocephin 2g: R20.1.147; Rocephin - trademark

Once a day
ROCEPHIN

Full details of composition, indications, contra-indications, side-effects, dosage and precautions are available on request from

Roche Products (Pty) Ltd, Box 4589, Johannesburg 2000.

